

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

iln decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

XVII. Vtrum omne peccatum iniustitiæ sit mortale?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

QVÆSTIO XVII.

Virum omne peccatum iniustitiæ sit mortale?

Videtur esse. Quia in re Venerea non datur paruitas materiæ, sed omne peccatum circa illam est lethale. Ergo neque in iniuriis datur paruitas materiæ, sed omne peccatum iniustitiæ est lethale. Probatur consequentia; quia neutra materia consistit in indiuisibili, & vtraque est finita. Quæ autem vniiformiter sunt eiusmodi, possunt vniiformiter auferendo diminui ita vt finiantur, sint prope finem, & parum distantia à nihilo. Quod autem parum distat à nihilo in quouis æqualiter genere, est quid paruum, vsque adeo, vt videatur esse legitima definitio parui, & magni, quod parum, vel multum distat à nihilo. Deinde quale est auferre pomum, vel obolum, tale videtur esse tangere extremos digitos, & sic de aliis similibus.

Rursus vitium oppositum iustitiæ est maius, ac deterius quàm vitium oppositum castitati. Quia iustitia est maior, & præstantior virtus, quàm castitas, vt constat ex q. 13. Ergo si aliquid exiguum contra iustitiam est veniale, multo magis veniale est, quod est exiguum contra castitatem. Denique si consecutionem vitæ æternæ redderet moraliter impossibilem, quod omnia peccata contra iustitiam etiam in quantitate vtcunque parua essent lethalia, ideoque oportuit non omnia esse prohibita sub lethali; Idem sequeretur ex eo, quod omnia peccata contra castitatem essent lethalia; quandoquidem nec occasiones horum peccatorum sunt pauciores, sed multo plures, nec motiua alliciunt minus, sed multo magis, ac proinde ob eandem rationem oportuit, vt nec omnia ista peccata essent prohibita sub lethali.

Art. 1. Resp. Peccatum iniustitiæ esse mortale ex genere suo; posse tamen esse veniale, tum ex solo defectu deliberationis; tum ex sola paruitate materiæ; tum ex vtraque simul, communis, & certæ sententia est, cum D. Thom. art. 4. q. 59. Probatur prima pars. Quia quod opponitur charitati est mortale ex genere suo. Charitas enim est vita animæ, & quod opponitur vitæ est inductium mortis, ideoque mortale. Iniustitia autem opponitur charitati. Quia charitas intendit bonum proximi, iniustitia verò nocumētum eiusdem, quod consistit in priuatione boni.

Art. 2. Probatur altera pars quoad defectum deliberationis, quia vt dicit Philosophus cap. 5. huius 5. fine; ea que non solum ignorantes, sed ob ignorantiam etiam faciunt, venialia sunt. Nempè actus humani non tam æstimantur ex effectu, & qualitate obiecti parui, vel magni secundum se, quàm ex præcognitione perfecta, vel imperfecta, dummodo sit inculpabiliter imperfecta.

Art. 3. Probatur denique de paruitate materiæ. Quia qui parum à medio recedit, non carpitur, vt dicit Philosophus 2. Ethic. sub finem. Certè talis recessus condonatur facile, ac proinde est venialis. Exigua namque iactura ex. gr. vnius pomi, probabile est, quod non displiceat patienti, vt dicit D. Thom. ad 2. Sanè displicentia per se loquendo est parua, & facile in perfectam pacem, & beneuolentiam reditura. Quod si talis non esset, redderetur moraliter impossibilis per se conseruatio charitatis cum Deo, & proximis, atque inde consecutio vitæ æternæ. Quæ sequela est absurda; inferitur verò legitime ex nimia frequentia occasionum leuiter nocendi, & facilitate inferendi leue nocumētum. Postrema pars de exi-

guitate materiæ, & deliberationis simul est manifesta à fortiori. Quanta porro debeat esse deliberatio sufficiens ad mortale, est quid vniuersalius, & pertinet ad quæstiones de actibus humanis. Determinatio quantitatis est res valde difficilis, vt visum est Philosopho, nec determinata ab eodem loco proxime indicato; exponitur verò infra, dum agitur de restitutione. Interim certum est materiam iniustitiæ tam paruam esse posse, vt non sufficiat ad lethale, sicut patet ex exemplo posito à D. Thoma.

Art. 1. Ad rationem dubitandi in contrarium concedendum omnino est antecedens, neque est negabile absque magno animarum periculo, morumque corruptione, vt habetur ex D. Thom. q. 15. de veritate art. 4. c. sub initium. Ratio disparitatis multis visa est difficilis, nonnullis impossibilis, qui propterea negant antecedens; quia falsitas consequentis est omnibus manifesta, ac obuia. Ratio legitima discriminis pendet ex legitima cognitione delectationis, & rei Venereæ, in cuius significatione æquiuocationem passi sunt pauci illi, qui negarunt antecedens.

Art. 2. Sciendum igitur est non omnem delectationem secundum tactum, aut etiam visum, vel auditum qualitercumque perceptam esse Veneream, ac libidinosam, sed eam solum, quæ consequitur ad actum consummatum luxuriæ, vel ad alios, qui sunt præuij, aut comitantes respectu actus consummati; exercentur verò cum eiusdem imaginatione, & cogitatione actuali; ita vt delectatio, cui animus adheret, quando est libidinosa, non sit ea sola, quam causare possent ex se præcisè tactus illi præuij, aut concomitantes secundum se, sed prout coniuncti cum tali imaginatione, & cogitatione delectationis perceptibilis ex actu consummato. Vnde tactus corporis constituitur in ratione, ac specie determinata Venerei, seu libidinosi, non ex vi quam habet excitandi imaginationem, & cogitationem, atque inde complacentiam impulsuam ad actum consummatum, sed ex coniunctione cum eadem imaginatione, & cogitatione, & cum adhæsiōe affectus voluntarij ad delectationem, quam causant eadem imaginatio, & cogitatio ex obiecto repræsentato. Quapropter consensus in actiones qualescumque causantes delectationem Veneream, eo ipso est consensus in delectationem, quæ est propria actus consummati, licet non propter eam necessariò intersit consensus in ipsum actum exteriorem consummatum; cum sufficiens sit consensus in delectationem propriam talis actus præcisè, vt imaginatam, & vt repræsentatam per cognitionem.

Art. 3. Iam verò in huiusmodi actionibus, & delectationibus, quatenus hoc modo sunt Venereæ, ac libidinosæ, non dari paruitatem excusantem à peccato lethali ex eo liquet: Quia consensus in ipsas, quatenus tales sunt, includit consensum in delectationem propriam actus consummati luxuriæ, qui est peccatum mortale: Consensus autem in delectationem prouenientem ab aliquo actu lethaliter peccaminoso, licet concipiatur absque consensu in eundem actum, est peccaminosus lethaliter, vt docet D. Thomas 1. 2. quæst. 74. art. 4. Quia consensus in delectationem prouenientem ab aliquo actu, etiam præcisè, vt imaginatam, & repræsentatam in cognitione non potest esse absque inclinatione, & adhæsiōe affectus ad ipsum actum, qui est causa delectationis, atque consentiens deliberatè inclinationi, & adhæsiōi sui affectus ad actum lethaliter peccaminosum eo ipso peccat lethaliter. Non enim est quid paruum, ac leue malum habere animum deliberatè inclinatam, & adherentem malo graui. Quare actiones licet secundum se leues, & continentes ex se præcisè malitiam, vel nullam, vel parui momenti, quatenus

quatenus Venerea, ac libidinosa sunt, sunt graues, nec sunt capaces malitiæ venialis, nisi ex indeliberatione.

Art. 4. Expositio ista, & significatio actionis libidinosa, & consequentia inde deducta habentur apud D. Thom. in hac 2.2. q. 154. art. 4. c. hinc: & ideo, ait, cum oscula, & amplexus huiusmodi (scilicet libidinosi de quibus loquitur) propter delectationem huiusmodi (scilicet propriam actus consummati, de qua immediatè fuerat sermo) fiant, consequens est, quod sint peccata mortalia; & sic solum dicuntur libidinosa. Vnde huiusmodi secundum quod libidinosa, sunt peccata mortalia. Solum igitur expedit in hac materia non æquiuocare actiones libidinosas cum iis, quæ sunt occasiones libidinis, & prouocant ad libidinem; nondum tamen sunt libidinosæ. Hoc enim rectè obseruato nulla est de reliquo difficultas.

Art. 5. Nonnulli admittentes eandem, quæ modo data est, expositionem, ac restrictionem actionis libidinosa consistentis in tactu, visu, vel auditu, nempe est eadem de his omnibus ratio, vt deducerent eandem, quæ huc vsque deducta est, consequentiam dixerunt quamlibet eiusmodi actionem libidinosa afferre secum inseparabiliter periculum proximum consentiendi in actum ipsum turpem consummatum. Facilius nimirum vitari actiones præuias libidinosas simul cum consensu in actum consummatum, quam vitetur iste consensus post illas actiones exercitas libidinosæ; esseque probabilius iis actionibus sic exercitis subsequitur esse istum consensum, quam eundem esse cohibendum; atque per hæc duo adæquatè constitui actionem, seu omissionem quamlibet in ratione occasionis proximæ, & proximi periculi respectu peccati lethalis; quæ proinde si non vitetur peccatur lethaliter. Quam in rem aduertunt optimè posse actionem aliquam esse leuem, paruique momenti in ratione delectantis actualiter: grauem verò, magnique momenti in ratione occasionis, & periculi propter dispositionem materiæ, seu subiecti.

Art. 6. Demonstrant id exemplo scintillæ missæ in magnam copiam pulueris tormentarij, quæ quidem est quid paruum quoad quantitatem materiæ, & ignis; est tamen quid magnum & maximè formidandum quoad vim excitandi in tali materia, magnum, & inextinguibile incendium. In re autem præsentī eiusdem esse conditionis, actiones quascunque libidinosas, etiam si sint maximè leues in ratione delectantis actualiter. Constat: tum à postteriori ex experientia pluribus exemplis, ac testimoniis multipliciter confirmata: tum à priori, quia delectationes eiusmodi perturbant rationem propter commotionem, & confluxum, necnon dilationem spirituum vitalium, quibus incident species impressæ, atque inde auctam supra modum apprehensionem, & representationem phantasie præcipitantis propterea maiori semper cum impetu in deterius. Pater autem minui, ac debilitari miserabiliter libertatem perturbata in hunc modum, ratione, atque ideo periculum inde nasci, quale dictum est.

Art. 7. Nec obstat, quod desit per accidens, aut inculpabiliter credatur deesse tantum, ac tale periculum in aliquo indiuiduo. Quia lex ordinata in bonum commune speciei, qualis est, quæ dirigit potentiam generatiuam, non attendit quid accidat in aliquo indiuiduo, nec expedit, vt subiciatur arbitrio vniuscuiusque, utpote suspecti, ac incompetens iudicis, sed decernit circa omnes, & singulos absque vlla exceptione iuxta id, quod plerumque euenit ex natura rei vt aduertit optimè D. Thom. q. 15. de malo art. 2. ad 12. nec satis aduertunt nonnulli moderni plaudentes indiscriminatim, ac perniciosè Patri

Granados circa obligationem legis cessantem cessante fine legis.

Art. 8. Hæc ratio est optima; est tamen minus conspicua, quam quæ prius deducta est ex D. Thom. tum propter diuersitatem periculi maioris, & minoris, aut fortè nullius moraliter ob disparem diuersorum dispositionem naturalem, & habitualement: tum quia hoc ipsum periculum fundatur tanquam in radice, & ratione vltima à priori in inclinatione, & adhesionem animi ad delectationem actus consummati, quæ videlicet seclusa periculum non esset vsque adeo magnum, & quæ ratione sui secundum se præcisè est grauiter deformis. Quare ratio periculi est magis attendenda pro iis actionibus secundum se, quæ incipere quidem absolute possunt absque libidine, ideo quantum est ratione sui secundum se absque vilo peccato, vel cum solo veniali; sunt tamen pronæ ad excitandam eandem libidinem, ideoque periculosæ saltem, vt plurimum, idque magis, vel minus; leuiter vel grauiter pro diuersitate circumstantiarum. Atque hæc fuit occasio æquiuocationis docentibus paruitatem materiæ in re Venerea.

Art. 9. Vt autem hoc habeat, ratio intenta discriminis est manifesta ex duplici discursu superiori. Quia parua nocumenta, quibus venialiter peccatur, inferuntur absque delectatione in magno nocumento, & absque magno periculo illud intendendi per se, ac exequendi. Nec actus parua iniustitiæ ita stimulat animum ad magnam iniustitiam, nec auget per se, sed potius minuit appetitum iniuste agendi pro tunc. Oppositum autem huius accidit in parua delectatione Venerea.

Art. 10. Vnde patet responsio ad primam superiorem probationem consequentis. Quia actio ex quo est contracta ad differentiam libidinosa, iam est contracta ad differentiam magnæ turpitudinis, vt ostensum est clarè. Vnde prius definit esse libidinosa, quam incipiat esse parua. Diminutio autem, solum in indifferentibus ad paruum, & magnum, potest deuenire ad paruitatem. Quæ de causâ nec in materia iustitiæ potest esse venialis ex paruitate materiæ actio iniusta coniiciens in extremam necessitatem. Secunda comparatio non subsistit si tactus sit libidinosa, seu Venereus, si non sit, non negatur paritas. Ad 3. & 4. probationem. Non asseritur omnè peccatum contra castitatem esse lethale, sed solum esse lethalem omnem delectationem Veneream. Quia ex sua ratione est quid magnum in vitio opposito, atque eius permissio, aut etiam prohibitio solum sub veniali reddere difficiliorem consecutionem vitæ æternæ. Quod non accidit in paruo nocumento iniusto. Quæ duo patent ex dictis.

QVÆSTIO XVIII.

Vtrum iustitia particularis diuidatur in distributiua, & commutatiua tanquam genus in species?

Videtur non sic diuidi, sed tanquam subiectum in accidentia, vel tanquam genus in partes potestiuas. 1. Quia tam iustitia distributiua, quam commutatiua reddit ius suum priuata personæ, atque motiuum ad id præstandum est, vt seruetur illi ius eiusdem priuata personæ, utque habeat in bonis, quantum ipsi debetur. Ergo vtrique iustitiæ conuenit in toto eo, quod pertinet ad rationem formalem, & specificam iustitiæ, vt liquet ex eius definitione exposita in q. 8. Quod autem bonum, ad quod terminatur tale ius, sit communitatis, vel priuata personæ,